

Oponentský posudek na diplomovou práci:

Lenka Honsová: Pohled společnosti na problematiku legalizace eutanazie

Diplomová práce Mgr. Lenky Honsové se zabývá tematikou legalizace eutanazie, která se v celkem pravidelných vlnách stává výraznou součástí veřejného diskursu. Hlubší sociologická sonda do této problematiky však prozatím provedena nebyla, což v rámci svých možností předložená diplomová alespoň zčásti napravuje.

Diplomatka v ní své téma pojednává komplexním, promyšleným a logickým způsobem. V první kapitole tematiku eutanazie zasazuje do kontextu pojetí smrti ve společnosti a její odbornou reflexi pak do tradic sociologie medicíny. Následně konceptualizuje sociální systém v němž se daný sociální jev odehrává, tedy jako prostředí tvořené aktéry v podobě nevyléčitelně nemocného, jeho příbuzných a lékaře; to vše pak v určitém sociálním a legislativním rámci. V této souvislosti definuje klíčové pojmy a koncepty, které se v rámci systému objevují, a které s ústředním tématem souvisejí; v neposlední řadě v teoretické části práce také rekapituluje současný stav věcí v České republice i v zahraničí a hlavní body společenského diskursu, který se v souvislosti s eutanazií vede. Menší výtku si možná zaslouží poněkud malý důraz na sociologickou rovinu tématu. To je sice zpracováno po věcné i formální stránce velmi dobře, nicméně v některých pasážích se sociologická linie trochu vytrácí na úkor roviny psychologické, sociální (ve smyslu sociální práce), resp. morálně-etické. To samo o sobě práci jako takovou ani její vyznění nediskvalifikuje, nicméně v diplomové práci z oboru sociologie by asi bylo možno očekávat více poznámek, příkladů, odkazů atp. na společenské aspekty eutanazie, na její roli a funkce, které plní ve společnosti (nikoli „jen“ v životě jedince, jeho rodiny, případně diády v podobě lékař – pacient).

Na druhou stranu je třeba uznat, že sociologickou dimenzi do práce vnáší především její empirická část, věnovaná vlastnímu autorčinu průzkumu. Zde jsou prezentovány závěry dotazníkového šetření mezi laickou a odbornou veřejností, které se zabývalo některými aspekty problematiky eutanazie a její legalizace. Nelze říci, že díky vlastnímu šetření jde v pravém smyslu o práci teoreticko-empirickou. Průzkum nevyvěrá přímo z koncepcí, klasifikací ani analýz a přehledů předložených v první části práce, neověřuje hypotézy v ní stanovené a ani se nijak neváže na případné teoretické diskursy. Spíše je třeba jej chápat jako informační doplněk první části, který ji rozšiřuje deskriptivními poznatky o aktuálním povědomí české veřejnosti (laické i odborné) o tématu práce. Po pečlivém vykreslení tématu eutanazie se tak čtenář dozvídá také to, co o něm současná česká veřejnost ví, co si o něm myslí a také jak je to v případě několika dalších souvisejících otázek. Je třeba zdůraznit, že tento cíl mělo dotazníkové šetření od

samotného počátku a předložené závěry proto naplňují autorčin záměr. Samotný průzkum by proveden formálně korektními metodologickými postupy, zvláště je třeba ocenit diplomantčinu snahu zajistit variabilitu souboru respondentů jejich strukturací do tří typů sídel a provedení pečlivé pilotáže dotazníku. Naopak vytknout lze analytické části nepříliš velký zájem o vzájemné třídění jednotlivých proměnných, které by možná přineslo hlubší poznatky a snad i náznaky empirického vysvětlení některých zjištění.

I přes drobnější výtky ke každé z částí považuji diplomovou práci Lenky Honsové celkově za velmi zdařilý počín a navrhuji ji hodnotit jako výbornou.

V rámci obhajoby bych diplomantce doporučil věnovat se hlubší sociologické reflexi eutanazie: zajímalo by mne například, zda v současném diskursu o eutanazii spatřuje nějaké spojnice s jinými tématy, které moderní, resp. postmoderní společnost řeší, ve kterých aspektech může být téma eutanazie podobné jiným společenským jevům, o nichž se v současné době diskutuje, co jej naopak odlišuje atp.; konečně také, jaká mohou být podle autorky sociologická vysvětlení toho, že se eutanazie stala tématem právě v našem typu společnosti a nikoli v jiných.

Jiří Vinopal, 17. 1. 2013